

פרק א- הגדרת רה"ר

א. ט"ז אמה

שבת (צט): לומד שבמדבר היה ט"ז אמה בין העגלות.

רעק"א: צידי רחוב מצטרפין לשיעור.

תוס': מסתפק במקרה שרחוב הוי ט"ז אמה בצדדין אבל לא באמצע. אם רוב הרחוב ט"ז אמה אבל מיעוט אינו, האם אומרים רובו ככולו או לא?
שו"ע: רה"ר המתקצר, הכל רה"ר אם מקום הקצר לפחות יג' אמה. ובמקום אחר אומר שאינו צריך להיות יג' אמה.
מ"ב: הוי מח'.

ב. רה"ר מקורה

שבת צט: רה"ר מקורה אינו רה"ר.

שפת אמת: אפילו אם התקרה רק עראי אינו רה"ר.

אג"מ: אם חלק מהרחוב הוא מקורה אז הכל אינו רה"ר, (עיין לקמן הגדרתו של מפולש).

ג. ס' רבוא ובעלות רבים

ס' רבוא

כל דיני הוצאה נלמדים מן דגלי המדבר. בזמן שישראל שרויים במדבר היה רה"ר, ובזמן שאינן שם הוי כרמלית.

(1) רש"י/בה"ג: כיון דבזמן דהיה שם היו ס' רבוא הוי רה"ר.

(2) רמב"ם/רמב"ן: אין צריכים ששים רבוא לרה"ר דאורייתא.

עירובין נט: היתה של רבים והרי היא של רבים.

רש"י/תוס' (עירובין נט): המש' אומרת שצריכים ששים רבוא.

רמב"ן: פירוש המש' הוא שרק הוי רה"ר אם הוא של רבים, ע"פ גמ' כב: אבל לא שצריכים ששים רבוא.

מחבר: אין צריכים ס' רבוא, אבל י"א דצריכים.

מ"א: פוסקים **דצריכים** ס' רבוא לרה"ר.

ט"ז: כל אחד יודע שצריכים ס' רבוא, כאילו יש בת קול שאמר כבעלי התוס'.

מ"ב: המחבר באמת סובר **דאין צריכים** ס' רבוא כי בדרך כלל אין פוסקים כ"א.

שער הציון: בכמה מקומות המ"ב מניח שצריכים ס' רבוא. הרמ"א אומר שאין לנו רה"ר בזמן הזה, משום

דאין לנו ס' רבוא. אבל בעל נפש מחמיר על עצמו.

אם צריכים ס' רבוא, מהו נחשב ס' רבוא?

(1) שו"ע: ס' רבוא עוברים בו בכל יום

מ"ב: לא מצא מי שאומר כזה.

-אבל יש שאומרים כזה.

(2) ביה"ל: ע"פ הריטב"א- צריכים פתוח לס' רבוא. אבל לא צריך בכל יום ממש.

ערה"ש: ולכן דרך רכבת ג"כ רה"ר.

(3) שער הציון: ס' רבוא בעיר.

אג"מ: ולכן ס' רבוא מדובר על כל העיר לא על הרחוב. והעיר היא יב' מיל על יב' מיל. וא' מה' אנשים בעיר

על רחובי העיר בכל רגע.

בעלות רבים

אם פוסקים כמו הרמב"ן, אז צריך שהעיר תהיה בעלות רבים ולא שטח פרטי.

ד. דרכים ההולכים מעיר לעיר

האם דרכים ההולכים מעיר לעיר צריכים ס' רבוא?

(1) מ"א: דרכים ההולכין מעיר לעיר הוי רה"ר דאורייתא.

ארחות חיים: פירוש המ"א הוא דאין צריכים ס' רבוא כמו הרמב"ן.

שש"כ: י"א שבhighway אין צריכים ששים רבוא.

זה מח' אבני נזר וישועות מלכו.

גרצ"ש: לפי תוס' הנ"ל, רה"ר רבים דאורייתא הוי highway, אבל הרוחבות בתוך העיר יש להם הרבה אנשים ג"כ, ואז אם יש ששים רבוא הוי highway. זאת אומרת, דרכים ההולכים מעיר לעיר אין צריכים כל תנאי רה"ר כי אלו תנאי הם תיאורי רה"ר. וכן דרך רכבת.

(2) שש"כ/אג"מ: highway צריכים ששים רבוא.

רב שלמה זלמן: הרמ"א אומר שאין לנו רה"ר בזמנינו אע"פ שהיה להם דרכים ההולכים מעיר לעיר, אז גם לדרכים אלו צריכים ס' רבוא.

רב וויליג: ולכן מותר לבנות עירוב על highway

גרצ"ש: אסור לבנות עירוב על FDR אע"פ שאינו הולך למקום אחר כי אינו בטל להעיר בשום מקום.

שבת: יש ב' סוגי רה"ר סרטיא (פרש"י- דרכים ההולכים מעיר לעיר) ופלטיא (פרש"י- כיכר העיר).

באר היטב: רשב"א בעבודת הקדש אומר שפלטיא אפילו יש לו מחיצות הוי רה"ר דאורייתא.

וזה משום שני אלו הוי הדוגמאות העיקריות של רה"ר.

שש"כ: צריך להיות פלטיא שמשותפים בו לסחורה.

ה. מפולש

מש' (נט.): רחוב רק רה"ר דאורייתא אם הוי מפולש.

מהו הגדרת מפולש?

(1) ראשונים: וצריכים מפולש משער לשער בלי עיגול כלל.

מאירי: כי אם יש עיגול אז יותר קשה לנסוע בו.

(2) ר' משה ביק: מפולש היינו שאין עיכוב בהרחוב.

(3) אג"מ: מפולש הוא שכל מקום של הרחוב הוא רה"ר דאורייתא, שכל מקום הוא ט"ז אמה. כי למה עיגול

חשוב כתנאי לרה"ר.

זה נגד תוס' שרצה לומר רובו ככולו וגם נגד המאירי דהסביר חשיבות עיגול.

מתי רה"ר צריך להיות מפולש להיחשב רה"ר?

(1) שו"ע ז: פשוט השו"ע היא שצריך להיות מפולש רק אם יש לו מחיצה.

שבות יעקב/ר' חיים עוזר: כי אם יש לו מחיצה, אז הכל הוי רה"י ואז צריכים מפולש.

(2) דברי מנחם: ר' שלמה דוד כהנא אומר רק הוי רה"ר דאורייתא אם הוי מפולש משער לשער. אבל יותר

גדול העיר אז הרחוב אינו ממש ישר. וזה למה יש עירוב בעיירות גדולות, כי אין מפולש משער לשער.

גרצ"ש: אז רואים מר' כהנא שצריכים מפולש גם בלא מחיצה.

ו. דלתות נעולות

עירובין כב. בירושלים היה התנאים לרה"ר דאורייתא, אבל לא היה רה"ר משום שנעלו השערים בלילה. מאירי ו: י"א שבלילה אינו רה"ר דאורייתא, אבל ביום הוי רה"ר דאורייתא. אבל ר"ר אומרים שכיון שנעלו בלילה אז גם ביום אינו רה"ר. אבני נזר: אם נועלים רק פעם בשנה ג"כ אינו רה"ר.

האם צריכים דלתות הנעולות או רק ראיות לנעול?

גמ': אם יש רה"י סמוך לרה"ר, אז צריכים דלת בין רה"י ורה"י להפסיק. אבל לא צריכים דלת ממש, אלא דלת הראויה לנעול.

(1) כמה ראשונים: דלת הראויה לנעול רק מהני לחומרא הזאת, אבל ברה"ר צריכים דלת הנעול ממש.

(2) כמה ראשונים: ברה"ר אפילו ראויה לנעול מהני. אם יש דלת הראויה לנעול אז לא הוי מפולש כי זה מעכב ההילוך, אלא העיר הוי כרמלית.

(3) חת"ס: דלתות הראויות לנעול כמחיצה והוי רה"י כי הוי כמו צורת הפתח, שצריך להיות חזקים להעמיד דלת.

חזו"א: חולק על החת"ס. צורת הפתח הוי כמחיצה הלמ"ס, אבל לא דלת הראויה לנעול. ולכן להיות נחשב מחיצה צריכים גם זה"פ.

ר' יהונתן: בירושלים צריכים צורת הפתח כדי להיות רה"י (אז רואים דלת לא היה כמחיצה). רק וייליג: אם הדלת סגורה כל לילה אז מקילין כמו חת"ס.

(1) מ"ב: צריכים דלתות נעולות ממש.

(2) אבני נזר/ציץ אליעזר: מקילין בראויות לנעול כי הוי ספק ספיקא, ספק בס' רבוא וספק בנעולות. וראויות היינו שנעולות חד פעם.

-והמנהג לסגור אותם חד פעם בשנה.

ישועות מלכו: אבל אם סגור חד פעם בשנה אבל בשאר השנה א"א לנעולם משום הממשלה, אז אינו נחשבת ראויות לנעול.

יש מח' אם צריכים א' או ב' דלתות.

גשר נע (Drawbridge)

שערי תשובה: אם יש גשר נע אז אינו נחשב דלתות הראויות לנעול כי כשהגשר למטה אין שום דלת. אבל בדלת רגיל עדיין נשאר הדלת אע"פ שפתוחה.

ז. ב' רה"ר בעיר

ערה"ש: ע"פ הירושלמי רה"ר דאורייתא רק אם הוי רשות הרבים. צריך להיות הרחוב הגדול בעיר. אבל אם יש ב' רחובות גדולות אז אין רה"ר בעיר.

ח. אתו רבים ומבטלי מחיצתא

עירובין כב: יש מח' ר"י וחכמים אם אתו דרך רה"ר ומבטלי מחיצות (ר"י) או לא אתו רבים ומבטלי מחיצות (חכמי), והמסקנה היא שפעמים אומרים הילוך רבים מבטלי ופעמים אינם מבטלי.

ריטב"א: אם יש מחיצות בריאות (חזקים) אז אין רבים מבטלי, אבל במחיצות גרועות כן רבים מבטלי. וצה"פ הוי מחיצות גרועות. ולכן צה"פ מהני רק אם אין הילוך רבים, אבל בכל עירוב יש הילוך רבים? איך מיישבים הבעיה.

הגמ' אומרת שמן התורה אם יש ג' מחיצות מותר להעביר, וחיוב תיקון ברוח רביעית רק מדרבנן.

תוס' כב: הגמ' היתה יכולה לומר שכיון שיש ג' מחיצות ואין איסור מדאורייתא וחייב צה"פ ברוח רביעית רק מדרבנן, אז אין בעיה של אתו רבים ומבטלי מחיצות.
מהר"ם (במרדכי עירובין): ע"פ תוס' (ההבנת השנית בתוס') יכול לומר שאם יש מקום שהוי כרמלית והאיסור הוי מדרבנן אז אין בעיה של הילוך רבים מבטלי.
-המהר"ם מרחיב שיטת תוס' לומר שבכ"מ שיש איסור טלטול רק מדרבנן אין אומרים אתו רבים ומבטלי מחיצות.

ולכן חשוב לדעת שהמקום אינו רה"ר אלא כרמלית. ולגבי זה הדין של **ס' רבוא** חשוב מאוד, עיין לעיל.
(1) אם סוברים כרש"י/בה"ג דצריכים ס' רבוא, כיון דאין לנו ס' רבוא אז יכולים להקל ע"פ המהר"ם שבמקום דהאיסור טלטול הוי רק מדרבנן, כגון בכרמלית, אין בעיה של אתו הילוך רבים ומבטלי מחיצות.

משכנות יעקב: חולק על זה ורושם הראשונים שאומרים שאין צריכים ס' רבוא לרה"ר.

(2) מ"ב: אע"פ שהרבה ראשונים סוברים דאין צריכים ס' רבוא, הדין של אתי רבים ומבטלי מחיצות הוי מדרבנן כמו שהרמב"ם אומר, ואז מקילין גם לראשונים האלו.

משמע מהשו"ע שסה שצה"פ אינו מהני ברה"ר כי כתוב דרק מערבין אם יש דלתות.
לפי השו"ע אין צה"פ מהני משום:

- א. משכנות יעקב: השו"ע פוסק כמו ר"י דאתו רבים ומבטלי מחיצות וה"ה צה"פ.
- ב. בית אפרים/חזו"א: אע"פ דפוסקים כמו רבנן, לפי רבנן רק אומרים דלא אתו רבים ומבטלי אם שם ד' מחיצות, אבל אם אין שם ד' מחיצות אתו רבים ומבטלי. והחילוק הזה הוא ע"פ הריטב"א הנ"ל שרק אם יש מחיצות בריאות אין רבים מבטלי. ולכן יוצא דהשו"ע אומר דצה"פ הוי מחיצה גרועה.
- ג. ביה"ל: פוסקים כמו חכמים וצה"פ הוי מחיצה בריאה, ורק צריכים דלתות מדרבנן. וזה למה הרמב"ם אומר דדלתות הראויות לנעול מהני כי רק הוי חומרא. ולכן לפי הראשונים דצריכים ס' רבוא אז יכולים להקל.

פרק ב- הגדרת רה"י

א. סוגים שונים של רה"י

שיעור רה"י

שו"ע: ד' על ד' טפחים, וגבוה י' טפחים.
מ"ב: יש מח' ראשונים אם המחיצות מצטרפין לשיעור.

רה"י צריך להיות מסובב במחיצות.

מהו מחיצות?

שבת (ו.): יש ג' מיני מחיצות: א. חומה שיש אויר בשתי צדדין. ב. חריץ של י' טפחים וד' על ד' מתחת שהוא אויר מבפנים ואטום מבחוץ. ג. תל ברה"ר, אויר מבחוץ ואטום מבפנים.

חכם צבי (ס' ה'): ואפשר לצרף שתי מיני מחיצות.

אבל באמת כל ראיותיו כשיש ג' מחיצות של מין אחד וא' של מין אחר. אז מן התורה סגי בג' מחיצות ורק צריכים תיקון רוח רביעית מדרבנן. אז אינו ראייה שמצטרפין בב' מיני מחיצות כשיש חיוב דאורייתא. אבל להלכה פוסקים כמו החכם צבי.

ג' או ד' מחיצות

כמה מחיצות צריכים?

- 1) רש"י עירובין (יב:)/תוס': מן התורה הוי רה"י בג' מחיצות ורק צריכים תיקון ברוח רביעית מדרבנן.
- 2) רמב"ם שבת יד': מדאורייתא רק הוי רה"י בד' מחיצות. אבל במקום אחר הרמב"ם אומר שרק צריכים ג' מחיצות?
כ"מ: אין סתירה ברמב"ם. אלא היכא דהג' מחיצות פתוח לרה"ר אז הוי כרמלית בתוך הג' מחיצות. והיכא דפתוח לכרמלית אז הוי רה"י בתוך הג' מחיצות.

ביטול רשות- רשות בתוך רה"י

רמ"א שמה:יט: א"א שיהיה רשות אחר בתוך רה"י. אם יש מקום פטור בטל לרה"י.

כלים

שו"ע: כלים יכולים להיות רה"י אבל לא יכולים להיות רה"ר.
שש"כ: שלחן אינו רה"י כי יש לו רגליים ואין לו מחיצות, אבל אפשר שהוי כמו צה"פ.
מ"ב: כלים בתוך רה"ר, פחות מג' טפחים בטלין לרה"ר. יותר מג' טפחים והוי ד' על ד' ראוי להיות כרמלית, אבל אין כרמלית בכלים כי לא גזרו על כלים כי אינו רשות בפנ"ע.
שער הציון: ולכן צריך להיות מקום פטור, אבל ע"פ המאירי אפשר שאין מקום פטור בכלים, אלא הוי רה"ר. -המח' היא אם מקום פטור הוי רשות בנ"ע או הוי מה שאינו רה"ר ורה"י. האם אומרים שאין מקום פטור בכלים כמו שאין כרמלית בכלים?

חורין

שו"ע: חור בכתלים הוי כמו רה"י. ברה"ר אין הלכה של חורין אלא נידון כפי מדותיהם. לדוגמא, מרפסת.

מהו דין חורין ברה"י שאינו ד' על ד', כמו חור למפתח?

איך אבנט למפתח (key belt) מהני, הרי כשנותן המפתח בתוך החור הוי חורין רה"י כרה"י דמי ואז הוציא מכרמלית או רה"ר לתוך רה"י?

- 1) שש"כ: כי החור של מפתח לא הוי חורין רה"י כי א"א לראות לתוך החור.
- 2) מ"ב: צריך להיות ד' על ד' להיות חורין ברה"י.

איך אפשר לשים מפתח בדלת ולדחוף הדלת עם המפתח בתוכו, הרי הוציא המפתח מכרמלית לתוך רה"י? בצל החכמה: המ"ב (שנב) אומר שמכרמלית לרה"י מותר לתחוב חצי הכלי לתוך הרה"י, אבל מרה"ר לרה"י אסור לעשות כן.

רמ"א שמו:ג. אסקופא (stoop) הוי כמו רה"י אם הוי ד' על ד' וי' טפחים. אבל אם אין לו ד' מחיצות או אינו ד' על ד' וי' טפחים הוי כמו כרמלית. ולכן אין להוציא מתוכו להבית. ואין אומרים פי תקרה. ולמה אינו נחשב חורי רה"י?

- 1) מ"ב: כי חורי רה"י רק אם הוי יותר מי' טפחים מעל האדמה.
- 2) שו"ע הרב: אפילו אם הוי יותר מי' טפחים מעל האדמה, אינו חורי רה"י כי יש דלת בינו לבין הבית ומשמש בני הכרמלית.

אבל אפשר דאסקופא מאחורי הבית נחשב חורי רה"י.

א. אויר רה"י כרה"י

שו"ע: רה"י עולה עד לרקיע, ואינו כן ברה"ר או בכרמלית שרק עולה י' טפחים מעל האדמה.

ב. לחי משום מחיצה וקורה משום היכר

עירובין (יב:): כ"ע סוברים דקורה רק משום היכר, ויש מח' אביי ורבא אם לחי משום היכר או משום מחיצה. לכן, אם יש ב' מחיצות ולחי (שאינו מקיף מקום) מן התורה הוי רה"י כי לחי אפשר שהוא מחיצה.

ג. מנין המחיצות ומחיצות כמין ג"ם (Right Angle)

מ"ב: ב' מחיצות אינו רה"י. ולכן אם יש ב' מחיצות כמין ג"ם אז צריכים לחי בצד ג'.

חזו"א: למה אין אומרים שכשיש ב' מחיצות הוי רה"י משום שרק חסר מחיצה אחת של משולש

(Triangle)? למה המ"ב אומר שב' מחיצות אינו רה"י?

כי כשיש ב' מחיצות השכל אומר שחסר ב' מחיצות ולא מחיצה אחת. אבל אם הפינה של ב' מחיצות חסר מתשעים מעלות (90°) אז השכל אומר שהוי משולש וחסר מחיצה אחת. אבל אם הוי תשעים מעלות ויותר אז השכל אומר שחסר ב' מחיצות.

ד. מחיצות מתחת למים

עירובין (פו:): אם יש מלון בנוי על הנהר ורוצה לשאוב מים מן הנהר לתוך מרפסת שלו, אסור להוריד דלי

להנהר כי מדרבנן הנהר הוי כרמלית והגזוזטרא (מרפסת) הוי רה"י. אז איך מהפכין הנהר להיות רה"י?

חומת הבנין הוי מחיצה. ושים ג' מחיצות של י' טפחים מתחת ג' צדדין של המרפסת כי אומרים גוד אחית

מחיצות והוי כאילו מחיצות עד לנהר, והכל הוי רה"י. ואז שים חור במרפסת ומעלה הדלי מהנהר להחור.

אבל בדרך כלל מחיצה שיש רוח ג' טפחים מתחתיו יש בעיה כי אם הוי מחיצה שהגדיים בוקעין בו אינה

מחיצות, וכאן יש רוח הרבה? משום שהוי כרמלית מקילין.

אבל למה המרפסת נחשבת רה"י?

1) תוס': כי הוי הרחבה של ביתו, חורי רה"י כרה"י, אע"פ שאין לה מחיצות.

וחורי רה"י רק כשהמרפסת הוי מעל י' טפחים מהאדמה כי רק צריכים מעקה אם המרפסת מעל י' טפחים מהאדמה.

2) ר' פרץ: אם יש שטח יותר מד' על ד' והוי מעל האדמה י' טפחים אין צריכים מחיצות כי הוי רה"י.

ה. מחיצות העשויות בידי שמים

אין הלכה שאי (island) הוי רה"י. אלא בסוף מאנהעטן יש חומות של י' טפחים בכל צדדים אז הוי מחיצה.

אבל באי שהארץ יורד להים כמו החוף (beach) אז אינו רה"י.

- גמ': מחיצה מתחת המים מהני מן התורה כי הרצפה הוי רצפת הים. אבל מדרבנן בכמה מקרים צריכים לפחות טפח אחד מעל המים. תוס' עירובין (כב:): בכל הארצות יש מחיצה מתחת המים כי הארץ יורד י' טפחים בים (סולמא דצור-Continental shelf), א"כ למה אין כל הארצות רה"י מן התורה?
- 1) תזו"א: לפי תוס' והרא"ש אינה מחיצה מן התורה אם יש צירוף כמה טעמים, אע"פ שכל אחד מהסיבות הנ"ל אינה בעיה בפנ"ע:
- א. הוי מחיצה עשויה בידי שמים, עומדת מאליה, ולא בידי אדם.
 - ב. האיזור הוי יותר מבית סאתים. בקרפף שהוא מקום שלא הוקף לדירה, אם יש תחום יותר מבית סאתים (נ' על ק') מדרבנן אסור להוציא.
 - ג. אתי רבים ומבטלי מחיצות כי יש ספינות מעל המים.
- 2) רמב"ן: אם יש תחום רחב יותר מדי, ואין הרגש שאתה במקום מוקף אז אינו נחשב רה"י. -יש ב' דעות אם זה רק במחיצה בידי אדם או אפילו מחיצה בידי שמים.
- אג"מ: מאנהעטן אינו רחב יותר מדי כי ע"פ מש' בבכורות לגבי מעשר בהמה שאם יש ב' דירין אם הוי רחוק ט"ז מיל אחד משני אינו מצטרפין. זה השיעור שהרועה מניח הבהמות להלוך בעצמן. וגם כאן ע"פ החיי אדם זה ט"ז מיל בכל צד, אז ביחד ל"ב מיל כי משבאמצע צריך ט"ז אמה בכל דרך ואז יש לו ההרגש שהוא ברה"י, אבל יותר מזה הוי רחב יותר מדי כי אין לו ההרגש שהוא ברה"י.
- 3) ביה"ל: שיטת הרמב"ן רק לגבי מחיצות עשויות בידי שמים, כמו סולמא דצור. אבל במחיצות הנעשות בידי אדם אין שיעור רחב יותר מדי. אבל הריטב"א אומר ששיטת הרמב"ן גם שייכת למחיצות הנעשות בידי אדם.

פרק ג- כללי מחיצות

א. מחיצה העומדת מאליה

עירובין (טו): כ"ע אומרים דמחיצה העומדת מאליה הוי מחיצה. יש מח' אביי ורבא לגבי לחי. אביי סבר לחי משום מחיצה ולכן לחי העומדת מאליה מהני, ורבא סבר לחי משום היכר ולכן לחי העומדת מאליה לא מהני. [וכ"ע סברו דקורה משום היכר, עיין לעיל עירובין (יב):].
(1) רש"י: זה אחד מהיע"ל קג"ם ואז פוסקים כמו אביי דמהני.
(2) ר"ת: פוסקים כרבא כי ה"ל" הוא משהו אחר.

ב. עומד מרובה על הפרוץ

אם יש פתח פחות מג' טפחים אז יש דין לבוד. ואם רוב מחיצות עומדות אז מהני.
האם אומרים רוב ע"פ כל ד' רוחות ביחד או רוב של כל רוח?
(1) ערה"ש: רוב של כל ד' רוחות ביחד.
(2) אג"מ: זה קשיא כי הגמ' אומרת כל רוח בפני עצמו. אבל אפשר שהגמ' רק מדרבנן.
אבל ברוח רביעית אין צריכין רוב.

חזו"א: אם יש עיר גדול כמו פרי"ז אז יש בניינים בשתי צדדי הרחוב שהם מחיצות. ומהני אע"פ שעומדת מאליה ולא הועמדו לשם כך. ויש מחיצה שלישית כי הרחוב הולך לבנין אחר. ואם יש פירצה יתר מ' אמות אז יש מח' אם הוי דאורייתא או דרבנן, בין משכנות יעקב (דאורייתא) ובית אפרים (דרבנן). ומקובל כמו בית אפרים שהוי רק דין דרבנן. ולכן כיון דיש ג' מחיצות, הוי רה"י. ויש לו עוד חידוש, דהיכא דיש עומד מרובה על הפרוץ, הפרוץ נחשב כעומד. ולכן אם יש עוד ב' בניינים בב' בצדדים ופירצה שהיא חלק מרה"י הראשון אז נחשב כעומד והוי מחיצה שלישית לרה"י השני.
אג"מ: חולק.

מ"ב: אם פרוץ מרובה על העומד, אבל יש עומד מרובה על הפרוץ בשני צידי הפירצה אז נחשב כסתום.
חזו"א: אין היתר כזה. רק לבוד נחשב כסתום.

ג. אתי אוירא דהאי גיסא וכו'

אם סך הכל יש עומד מרובה על הפרוץ, אבל אם משני צדדים של כותל אחד יש יותר פרוץ מהעומד אז אויר דשניהם מבטלי והוי כאילו כולו פרוץ.

ד. פירצה יתר מעשר

אם יש עומד מרובה על הפרוץ אבל ע"פ דין זה של אתי אוירא יהיה פירצה יותר מעשר, האם זה כשר?
(1) אג"מ: יש להקל.
(2) אחרים: חולקים עליו.
למה יקיל יותר בפירצה יותר מעשר?
לכאורה כי פירצה יותר מעשר הוי רק דין דרבנן, ואז אתי אוירא רק אם יהיה פרוץ מרובה על העומד שהוי דין דאורייתא.

רמב"ם: אם בין שני קנים של צה"פ יש ריוח יותר מעשר אז פסול.
אבל המש' בעירובין אומר שהוי כשר?
-הרמב"ם אומר שזה רק לרוח רביעית שהוי כשר כי זה רק חיוב דרבנן. או אם יש עומד מרובה על הפרוץ.
אבל אם יש פרוץ מרובה על העומד אז אינו כשר ע"פ הירושלמי.
לכאורה גם להרמב"ם פירצה יתר מעשר רק דרבנן ולכן בדין דרבנן אין בעיה. אבל בג' כותלים בפרוץ מרובה על העומד יש בעיה.

מ"ב: זה גם שיטת סמ"ג והסמ"ק.
משום שיטת הרמב"ם הוזה הרבה אינו משתמשים בעירוב.
שו"ע הרב: יש להחמיר כמו הרמב"ם.
חזו"א: יש שנותנים קנים כל ט' וחצי אמות כדי שלא יהיה פירצה יתר מעשר אינו מועיל כי סך הכל הוא יותר מעשר.

ה. מחיצה תלויה

עירובין (פ:) : יש מח' לגבי מחיצה תלויה ופוסקים דמחיצה תלויה פסול.

חת"ס: בפרסבורג היה להם צורת הפתח מאחורי הכותל, בראשונה חשב שפסול, אח"כ הכשיר, ואח"כ פסל.
חזו"א: איך יכול לשנות דעתו כ"כ?
רוב פוסקים פוסלים אחורי הכותל.
גרצ"ש: הלכה כדברי המיקל בעירובין ובאבל. אבל אם אתה חושב שהדין לחומרא אז יכול לומר לחומרא.
כאן החת"ס בא לעיר ואמר כדאי לסמוך על הרב הראשון אפילו שלא בשעת הדחק. אבל אחרי שהיה שם כמה שנים אז היה יכול לומר ששיטתו הוא שפסול כי עכשיו הם סומכים על החת"ס להפסק.

חת"ס: היה חושש שהנכרים ישמידו העירוב. אז היה להם קנים מעל הכותל י' טפחים וחוט עליהם.
חזו"א: אבל מחיצה תלויה פסולה? הקנה צריך להיות על הקרקע ממש.
קהילת יעקב: ולבוד אינו כשר, צריך להיות צורת הפתח כדרך שבונים בתים ואינם משתמשים בלבוד.
חזו"א: החת"ס חשב שהגמ' אומרת שמחיצה תלויה מעל גבי המים כשר. ופרש"י שם משום שמחיצה שהגדיים בוקעין בו פסול משום שהיו ניכר. אבל אם דגים בוקעין בו כשר כי הדגים אינו ניכר כי הם בתוך המים. הגמ' בב"ק אומרת שאנשים אינם הולכים סמוך לכותל ממש. וג"כ בהמות אינם הולכין סמוך לכותל. וכיון דהוי מחיצה שאין הגדיים בוקעין בו אז כשר. זה מה שחשב החת"ס. אבל אינו נכון כי ההיתר למחיצות ע"ג המים כי קל הוא שהקילו החכמים במים. אבל למה הוי קולא? אז רואים שמחיצה תלויה פסולה אפילו אין בקיעה ואז הקילו רק כי הוצאה שם הוי איסור דרבנן, אבל אם הוי איסור דאורייתא אין יכולין להקל.

ו. פתחא דקרן זוית

עירובין (צד. צד-): פיתחא בקרן זוית לא עבדי אינשי.
אם יש פירצה בפניה אז פסול, פשטות מדרבנן.
אם הפירצה פחות מג' אז אומרים לבוד.

גרצ"ש/שנתיבות שבת: קרן זוית היינו אם נהפך למרובע רק הפינות הוי קרן זוית.

מה שיעורו?

- 1) **עבודת הקודש של הרשב"א:** אם הפירצה הוי פחות מו' טפחים (אמה) אז כשר.
- 2) **רש"ש:** אם הפירצה הוי פחות מד' טפחים אז כשר כי ד' טפחים הוי שיעור של פתח.

איך אפשר לתקנו?

- 1) **מ"ב:** שמים צה"פ.
- 2) **חזו"א:** שמים לחי בפניה דאז רק פירצה אבל לא בקרן זוית.

ז. סילוק מחיצות

עירובין (צב): א"א להשתמש במחיצות של רה"י לדבר אחר כי הוי מסולק מכאן.

ח. מחיצות שאינן ניכרות

מש' עירובין (פט.): יש מח' תנאים אם כשם שדירין חלוקין למטה כך דירין חלוקין למעלה. פוסקים שאין אומרים לגבי הגגות.

גמ' שם: למ"ד שכשם שחלוקין למטה כך חלוקין למעלה, אז צריכים עירובי חצירות גם להוציא לגג שלו וגם להוציא בגג שלי כי גגי נפרץ למקום האסור לו. יש מח' רב ושמאל אם אומרים גוד אסיק מחיצות והמחיצות עולין עד לרקיע ומותר להוציא בגגי בלי עירוב. למ"ד דאומרים גוד אסיק מחיצות (וכן הלכתא) רק היכא דיש מחיצות הניכרות.

מתי אומרים גוד אסיק מחיצות?

1) חזו"א: ע"פ תוס', יש מח' רב ושמאל כי רק הוי איסור דרבנן של נפרץ למקום האסור לו על תקנת רבנן של שלמה המלך לעירוב חצירות (עיין לקמן, חלק עירוב חצירות). אבל במחיצות שאינן ניכרות לגבי איסור דאורייתא אין אומרים גוד אסיק מחיצות במחיצות שאינן ניכרות.

2) אג"מ: אומרים גוד אסיק מחיצות במחיצות שאינן ניכרות לגבי גשר. אבל הוי מחיצות שאינן ניכרות כי המחיצות הוי מתחת לגשר. רש"י אומר שמחיצות שמתחת לארץ אינן עולין עד לרקיע, אבל אם הוי ממעל לארץ אז עולין עד לרקיע.

ט. פי תקרה

כדי לעשות מקום כרה"י אומרים שאם יש תקרה אז יורד וסותם המקום שתחתיה. מתי אומרים פי תקרה?

1) רי"ף/רמב"ם: רק לרוח רביעית.

ביה"ל: יש לחשוש לרי"ף ורמב"ם.

2) רמ"א: ע"פ תוס' אפשר לומר פי תקרה גם בב' כמין גא"ם. אבל ב' כותלים זה מול זה אז אין אומרים פי תקרה.

מ"ב: אפשר שהרמ"א אומר שיש להקל בזה, אבל יותר נכון להחמיר.

אבל מהרמ"א לא משמע שהוי קולא אלא שהוי היתר גמור.

אג"מ: ע"פ הגמ' סוכה אין אומרים פי תקרה כשהתקרה לא נעשה לשם הצל.

גרצ"ש: אבל פשוט פשט בהגמ' הוא שהתקרה רק נעשית מחיצה להמקום שמתחת לתקרה ולא למקום שאינו מתחת לתקרה.

יש תוספתא שיש מח' תנאים אם אומרים פי תקרה במפולש. אנחנו פוסקים שאין אומרים אבל יש דעה שאומרים אע"פ שאינו נעשה לשם כך.

האם יש שיעור להתקרה?

תוס': ע"פ רש"י רק אומרים פי תקרה אם התקרה הוי טפח בעובי.

אם התקרה כי ארוזילא אין אומרים פי תקרה

רש"י: כי ארוזילא היינו שצריך להיות ישר ולא על אלכסון.

תוס': חולק.

שו"ע: חוששים לרש"י.

י"א דכיון דאומרים פי תקרה א"א לשים הקנה מתחת התקרה כי אז הקנה ברה"י, והוי בעיה של מסולק מכאן.

אבל באמת האחרונים לא אומרים כן. האם זה נכון מ"מ?

אפשר דפי תקרה רק נאמר להקל ולא להחמיר?

והומרא זאת רק אם יכול לומר פי תקרה יורד וסותם אבל לא אם הוי מפולש.

י. ב' חלקים של מחיצה א'

צריך המחיצה להיות י' טפחים בגובה

אם יש מחיצה של ה' טפחים ויש מדריגות עליה, אם הוי בתוך ג' טפחים אז אומרים לבד. או רק צריכים מקום המוקף?
זה ב' דעות בתוס'.

גמ': מחיצה של עצי אשרה, חייב שריפה האם אומרים שמשום כתותי מכתת שעוריה פסולות?
גר"ח: יש לחלק בין סוכות ושבת. בסוכות צריכין דפנות אבל בשבת צריכים מחיצות. בשבת צריכים מקום המוקף. אז כל זמן דהמקום הוי י' טפחים אז מהני אע"פ דכתותת מכתת שיעוריה משא"כ בסוכות דצריכים דפנות.
חזו"א: מסתפק לגבי הדין.

יא. לחי

גמ': לחי הוי מחיצה מדאורייתא. קורה רק משום היכר.
מדרבנן רק משתמשין בלחי במבוי אבל לא בחצר.
מ"ב שסג: רשב"א- כי במבוי יש פחות תשמישי צנעא מבחצר, ולכן צריכין מחיצה קלה.
רמ"א: לכל המבויות שלנו יש דין חצר.
מ"א: כיון דאין תשמישי צנעא שם, אז למה לא יהיה הכל מותר בלחי?
חזו"א: כוונת הרמ"א היא שאין לנו דין מבוי או דין חצר אלא הכל כהרחוב. ולכן א"א להשתמש בלחי.
-הגמ' אומרת דמותר להדליק נרות חנוכה בחצר.
חזו"א: בזה"ז אין לעשות כן כי אין לנו חצרות בזה"ז.

יב. פירצה של ד'

מ"ב שסה:י: במבוי פירצה של ד' טפחים אוסר כל המבוי, (אבל בחצר רק בעיה אם יש פירצה יתר מ'). האם אומרים היום שאין חומרא הזאת, או שיש לנו כל החומרות?
1) מ"א/משכנות יעקב- מחמיר דפירצה של ד' אוסר בכל מקום.
-ולכן בהרבה ערובין יש להחמיר שלא יהיה פירצה (ויש עוד ב' סיבות לחומרא זאת).
2) אבן העזר/גרצ"ש- מקיל לגבי פירצה יתר מד'.
ר' שלמה קלוגר: בכל הפירצות יש לשים לחי ממ"נ. אם יש דין מבוי אז יש לחי, אם אין דין מבוי אז אין בעיה של פירצה יתר מד'.

פרק ד' - כללי צורת הפתח

עירובין (יא): צה"פ היינו קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן.

בבית כשיש דלת, כשפותחים הדלת יש עומד מרובה על הפרוץ. ובמקומות שהדלת רחב הרבה אז יש פרוץ מרובה על העומד, אבל יש משקוף ומזוזות שהוי מחיצה אפילו כשהדלת פתוח.

א. צה"פ אי מהני מדאורייתא

פמ"ג (מצוטט ביה"ל שס"ב:י): מסתפק אם צורת הפתח נחשבת מחיצה מדאורייתא להתיר רה"ר או מדרבנן. ולכן חושש שצורת הפתח רק מועילה לאיסור דרבנן, דהיינו כרמלית.

חזו"א: הפמ"ג טעה כי הוי מפורש בגמ' שצורת הפתח מפסיק בין ב' מינין בשדה להתיר איסור כלאים שהוא איסור דאורייתא.

גרצ"ש: יש לישב הפמ"ג נגד החזו"א כי יש ב' מיני מחיצות: א. בשבת צריך **מחיצה המקפת** את כל התחום. ב. בכלאים צריך רק **מחיצה המפסקת**. אז להל' שבת הפמ"ג מסופק אם צורת הפתח נחשבת **מחיצה המקפת**.

ולכן בכרמלית מותר בצה"פ כי רק אסור מדרבנן וצה"פ הוי מחיצה מדרבנן, אז הם אמרו והם אמרו. אבל משום ספק הפמ"ג אין עושין עירוב ברה"ר דאורייתא.

ב. בריאה כדי להעמיד דלת של קש

עירובין (יא): צה"פ צריך להיות בריאה להעמיד דלת של קש, דהיינו אם בעיר זאת משתמשים בו. צה"פ צריך להיות נבנה כראוי וזה תלוי על אותו מקום ואותו זמן.

1) רמ"א: תה"ד: יכול להשתמש בצבע כלחי. וה"ה לקנה מן הצד. והבית יכול להעמיד דלת של קש, והצבע סמוך לבית.

רב איידר: השתמש בקנה של גדר.

רב היינמן: משתמש ב reflector strips כמו התה"ד.

2) גרצ"ש: אבל בית אינה יכולה להיות קנה מן הצד? אז א"א לסמוך על התה"ד.

הדלת של קש צריך להיות י' טפחים אע"פ שקנה על גביהן יותר מ'.

רב איידר: הצה"פ צריך להיות חזקה שאפשר להעמיד דלת גבוה י' טפחים וד' טפחים באורך שהוא דלת הפחות ביותר.

גרצ"ש: חולק. אלא צריך להיות חזקה שאפשר להעמיד דלת של האורך בין שני הקנים מכאן, או לפחות חצי אורך הזה. ולכן אם הקנים יותר קרובים אז צריכים להיות חזקים להעמיד דלת כזו. ואם רחוקים אז דלת כזו. נ"מ אם יכולין לדלג קנים, או אם יכולין להשתמש בקנה מן הצד שאינו חזק כ"כ עם הוא סמוך לבית שא"א להשתמש בבית כקנה מן הצד.

דלת נגדרת כדלת של צד העולם שלנו. ולכן אם הצה"פ רק יכולה להעמיד דלת של נייר שמשמשים בה ביפן, אינו כשר.

מהו הדין של הקנה על גביהן?

1) ירושלמי: קנה על גביהן אפילו גמי.

2) מאירי: מצטט הירושלמי שהגירסא, ק"ו קנה על גביהן צריך להיות בריאה.

שו"ע/רא"ש: מצטט ר"ר שהגירסא היא גמי.

מחצית השקל: וע"פ זה אף אחד אומר דקנה על גביהן צריך להיות חזק להעמיד דלת של קש.

משכנות יעקב: חוט כפוף פסול כי אינו יכול לעמוד ברוח מצויה, וגמי היינו גמי חזק.
ר' שמחה זיסל: אבל עכשיו אפשר שיש להחמיר כמו הגירסא בהמאירי.

ד. מן הצד

עירובין (יא): צה"פ מן הצד פסול, כי אינו נבנה כראוי.
ט"ז: א"צ להיות בראש הקנה ממש, אלא קרוב לראש.
מהרש"ם: מקיל כי בזמן הזה משתמשים בצה"פ מן הצד ואינו נחשב פתחי שמאי.

חזו"א: tapered poll נראה כמן הצד.

מ"ב: כדי לעשות על גביהן תוחבין מסמר בראש הקנה וקושרין החוט מסביב למסמר.
שו"ת האלף לך שלמה: יש להחמיר שזה מן הצד כי ראש המסמר הוא למעלה מהחוט ואז עדיין נחשב מן הצד.
אלא היה מחמיר על עצמו לדפוק המסמר לקנה כדי שהחוט ממש בראש המסמר.

אם יש קנה שמרחיב הקנה והקנה על גביהן על קנה תחתונה, נחשבת קנה על גביהן.
אם יש שלט על קנה והקנה על גביהן על השלט ולא על קנה אז הוא מן הצד ולא על גביהן. יש שחילקו בין מיני שלט אם ארכו יותר מרחבו אז הוא על גביהן, אבל גרצ"ש אומר דאין לחלק.

הגמ' אומרת דצה"פ מן הצד אינו כשר, אבל רק בעירובין מדרבנן כי הוא פתחי שמאי, אבל כשר לגבי כלאים.
מהר"ם: כיון דצה"פ מן הצד רק אסור מדרבנן, לכן אם בתחילת שבת הקנה על גביהן היה על גביהן ובתוך שבת הוא מן הצד, אומרים כיון דהותרה הותרה, כיון דמדרבנן יש רה"י באיסור טלטול (כמו תקנת שלמה לעירוב חצירות). במקרים אלו אומרים כיון דהותרה הותרה אם רק הוא רה"י באיסור טלטול. אבל אם בתוך שבת אין מחיצה כלל אז אין אומרים כיון דהותרה הותרה.
הגרי"ד: אומרים כיון דהותרה הותרה משום שהכל תלוי בתחילת שבת כעין דאורייתא שתחילת השבת היא האוסר. והיינו יומא אריכתא שע"פ דין יש רק אוסר אחד לשני הימים, ביה"ש של יום הראשון.

ה. תחוב בתוך הקנה

מה אם תוחבין חור בתוך הקנה אע"פ שיש קנה למעלה ממנו?
(1) חזו"א: אם תוחבין חור אז הוא על גביהן ודל מהכא מה שלמעלה ממנו.
(2) מ"ב: תיקון עירובין של הנתיבות- זה פסול.

יש שמקילין כמו החזו"א.

ו. א"צ ליגע

גמ': הקנה על גביהן אינה צריכה ליגע בקנה.
(1) מ"א: כי אומרים גוד אסיק בצה"פ.
(2) חזו"א: צה"פ צריך להיות בנוי כעבדי אינשי ומח' בהגמ' היא אם זה נקרא פתחי שמאי, ולא משום גוד אסיק.

יש מח' אם הולכים כפי ראות העין או pull of gravity.
(1) גרי"ד/אג"מ: כפי ראות העין.
(2) גרצ"ש/רב וויליג: plumb line
(3) רב זלמן נחמיה: צריך להיות ברור כפי ראות העין, ולכן יש לשים לחי רחב הרבה.
רוב עירובין אין סומכין על זה אלא הלחי עומד עד קנה על גביהן.

ז. בבליטת הגג מפסיק

- 1) ט"ז: מחמיר שאם שמים הקנה בצד בנין וגג הבנין מפסיק בין הקנה וחוט על גביהן, שצריך לשים חור בהגג.
2) חיי אדם: זה נגד הגמ' שבליתת הגג אינה מפסקת.
רוב אחרונים סוברים כהחיי אדם.
3) מלמד להועיל: רק מפסיק אם הוא יותר מד' אמות.

ת. היכר ציר

- האם צריכים היכר ציר?
1) רא"ש: ר"ר סוברים כן.
2) שו"ע: אין צריכים.
משכנות יעקב: אבל ר"ר סוברים דכן צריכים היכר ציר?

ט. בצורת כיפה

גמ': קנה על גביהן צריך להיות ישר ולא כמין כיפה, וכן לגבי מזוזה.

י. חוט כפוף

- שו"ע שסב"א: מחיצה צריכה לעמוד ברוח מצויה.
נתיבות שבת: הגדרת רוח מצויה תלויה באותו מקום ובאותו זמן בשנה.
שו"ע: לחי ג"כ צריך לעמוד ברוח מצויה.

מה הדין בצה"פ?

- 1) מ"ב/שעה"צ: צה"פ צריך לעמוד ברוח מצויה כמו לחי. אלא שבלחי, למעלה מ' מקילין. אבל בצה"פ כל צה"פ צריך לעמוד ברוח מצויה כי צריכים כל צה"פ לעומת לחי שצריכים רק י' טפחים.
2) מחצית השקל/ערה"ש: אפילו בצה"פ, כל שלמעלה מ' אין בעיה אם אינו עומד ברוח מצויה כי עיקר צה"פ היינו קנים מן הצד.

מה הדין בקנה על גביהן?

- 1) מחצית השקל: הקנה על גביהן רק שם למלא צורה הפתח, אבל אינו עיקר המחיצה. ולכן השו"ע אומר דקנה על גביהן של גמי כשר, וה"ה אם אינו עומד ברוח מצויה כשר.
ערה"ש/רב צבי פסח פרנק: אם כפוף לפחות מ' טפחים לאדמה הוא פסול. אם יותר מ' טפחים לאדמה הוא כשר. ואם החלק הכפוף לפחות מ' טפחים פחות מג' טפחים באורך אז יכולים לומר לבוד לשני החלקים של הקנה שאינן כפופים.
ע"פ מחצית השקל הנ"ל דקנה על גביהן אינה צריכה לעמוד ברוח מצויה, אין בעיה בעובדא דרב פרנק.
2) משכנות יעקב- אם הקנה על גביהן הוא כפוף (sagging) הוא פסול כי אינו כדעבדי אינשי. וגם משום שאינו עומד ברוח מצויה.

גמ': פתחי שמאי פסולין

מרדכי: כי צריכין כדעבדי אינשי.

רב ווילג: אין פוסקים כמו מרדכי כי שמים צה"פ בפתח דקרון זוית אע"פ דלא עבדי אינשי.

גרצ"ש: רק צריכין כדעבדי אינשי לגבי הצורה ולא לגבי המקום. חושש לכדעבדי אינשי.

מ"ב: לבוד מהני לצה"פ.

חזו"א: אין משתמשים בלבוד כי צריכין כדעבדי אינשי.

אז מח' רב פרנק ומשכנות יעקב תלויה על ב' עניינים: א. רוח מצויה. ב. כדעבדי אינשי.

מה נחשב עומד ברוח מצויה?

- (1) מ"ב: יכול לעמוד ברוח מצויה היינו שאינו wag ברוח.
(2) תזו"א: היינו שיהיה פסול ברוח כי יפול, אבל אם רק wag אין בעיה. אבל אם blow שלא יהיה ישר בין הפתחים אז הוא פסול.
-וע"פ פזה יש שהחמירו לא לדלג קנים כי אז הם גורמים שהקנה על גביהן אינו ישר בין שני הקנים מן הצד.
רב וייליג/גרצ"ש: בגמ' השתמשו בגפן לקנה על גביהן אע"פ שגפן אינו ישר בין קנים מן הצד. ורק אם נראה שהווי בין הקנין מן הצד כשר.
גרי"ד: מקיל שיכול לצדד מן בין הקנים 22.5 מעלות.
-זה גם למעשה אם ענפי עץ דוחפים הקנה על גביהן.

יב. חוט עקום

- מה הדין אם אין הקנים מן הצד שוות, אלא אחד גבוה מחבירו, ולכן הקנה על גביהן אינה ישר אלא עקום?
מ"א: שו"ת מים רבים (ר' אליה מזרחי) - שאם קנה אחד גבוה מהאחר הוא כשר.
פמ"ג: ושמים החוט בראש הגדול ועקום להנמוך.
מ"ב: אבל אם הוא עקום יותר מדי פסול.
גרצ"ש: פסול כי לא כדעבדי אינשי.
-מה עקום יותר מדי?
רב קטלר: אם פחות מ45 מעלות אז פסול. וזה אחרי שמחשבין *lie of the land*.
גרי"ד: 22.5 מעלות או פחות.

יג. הקרקע משופעת תחת החוט

- הקנה צריך להיות ישר וגם החוט צריך להיות בפנינה עם הקנה ולא parallel לאדמה. ולכן אם יש גבעה, צריך הקנה למטה שיהיה יותר גדול מן הקנה שבראש הגבעה.
קנה על גביהן אין צריכין ליגע אבל צריך להיות ממש מעל הקנים.
האם זה תלוי על כפי ראות העין או שיהיה ממש על גביהן *based on pull of gravity*.
גרצ"ש: יותר סביר שיהיה *based on pull of gravity*.

יד. לאחזוקי תקרה

- יומא יא: שערי בתים ושערי חצירות חייבין במזוזה. שערי עירות ג"כ חייבין במזוזה. אבל במחוזא לא היה מזוזה? שם היה לאחזוקי תקרה.
מהו אחזוקי תקרה?
(1) משכנות יעקב: הצה"פ צריך להיות נבדל מהכותל.
תזו"א: לאחזוקי תקרה אינו חייב במזוזה כי נעשה לתכלית אחרת ואינה צה"פ.
(2) מ"ב: חולק.

- עירובין יא: הגמ' אומרת שמה שצה"פ למזוזה ג"כ לשבת.
(1) משכנות יעקב: ולכן כיון דביומא אומר דצה"פ לאחזוקי תקרה אינו חייב במזוזה ולכן צ"ל שפסול לעירובין כי נעשה לתכלית אחרת ואין ענין של היכר.
(2) אבני נזר: יש חולקין על סברא זו.
גרצ"ש: חולק כי אין צריך ענין של היכר לצה"פ כמו החזו"א. כי צה"פ כשר אפילו אם הוא יותר מכ' אמות בגובה. אבל אם יש ענין של היכר איך צה"פ יכול להיות כ' אמות, הרי למעלה מכ' אמה לא שלטא בה עינא?
ולכן לאחזוקי תקרה פירושו, דבר שמעמיד הבית והוא חלק של הבית.

- מ"א: בית אינו יכול להיות קנה מן הצד משום חומרא בעלמא.
גרצ"ש: וה"ה לכותל או גדר או קנה של גדר כי הוא חלק של הגדר או הבית. זה פירושו של המ"א. בנין אינו יכול להיות קנה מן הצד.

אם המקום נפרץ למקום האסור לו צריכין צה"פ. ולכן בגשר אע"פ שיש כעין צה"פ זה לאחזוקי תקרה ואז אינו כשר לצה"פ.
חזו"א: לאחזוקי תקרה רק בעיה אם מפסיק הדרך.
רב כשר: ע"פ החזו"א, צה"פ של גשר וושינגטון הוא כשר. ואינו נחשב לאחזוקי תקרה כי אינו מפסיק הדרך.

טו. אחורי הכתל

אחורי הכתל פסול.
(1) חזו"א: צה"פ צריך למעט חלל הפתח.
(2) אבני נזר: כי בלא"ה אין היכר. ואז אם הוא אחורי הכתל אבל יכולים לראות אותו הוא כשר.

טז. תוך רה"י

נתיבות בתיקון עירובין: קנה בתוך רה"י פסול לצה"פ.
אבני נזר: כי זה סילוק מחיצות, ולכן א"א להיות מה שבתוך רה"י להיות שייך למה שבחוץ.
גרצ"ש: וגם בעיה כי החוט למעלה ג"כ עובר בתוך רה"י והוא בעיה של סילוק מחיצות. ולכן מחמירין שהחוט למעלה לא יעבור על רה"י כמו תיבת דואר גדול או dumpster. אבל אם רה"י כמו רכב רק שם עראי אז העירוב יותר קבוע מהרכב. אבל אם הרה"י שם קבוע אז יש בעיה.
שו"ת חבצלת השרון: אביו מקיל עם החוט למעלה עובר על רה"י.
רב מגדל זקס: היו מקילין באירופה כשהחוט עובר על רה"י.
רב וויליג: מקיל

יז. העמדת קנה ע"ג תל המתלקט

מ"ב: א"א להשתמש בקנה תוך רה"י.
רב צבי פסח פרנק: אם יש תל המתלקט (שהוא י' טפחים בתוך ד' אמות והוא ד' על ד' דהיינו שהווי רה"י) ויש קנה עליו, הרב קוק אומר שהווי קנה בתוך רה"י, אבל אני מקיל.
אם יש עיר שיש הרים מסביב לעיר. ואם שמים קנה בראש הר אחד וקנה בראש הר שני, האדמה אינו ישר. יש אחרונים שמקילים.
גרצ"ש: אינו כשר כי צה"פ צריך להיות כדעבדי אינשי ואז צריך שגם האדמה מתחת תהיה ישרה. ולכן אין להשים העירוב ממעל לאדמה ומים ביחד.

יח. העמדת הקנה תחת בליטת הגג

ט"ז: מחמיר שאם שמים הקנה בצד בנין וגג הבנין מפסיק בין הקנה וחוט על גביהן, שצריך לשים חור בהגג.
חיי אדם: זה נגד הגמ' שבליטת הגג אינה מפסקת.
רוב אחרונים סוברים כהחיי אדם.

יט. קנה המוגבה למעלה מג' טפחים

(1) חזו"א: בפרסבורג שמו הקנים מעל האדמה כי הגויים לקחו הקנים
(2) חזו"א: פסול כי הווי מחיצה תלויה (עיין לעיל)? תחת הקנה היה מעל האדמה? וגם לבוד אינו מהני כי זה דין במחיצות אבל לא בקנה וצה"פ.
(3) שערי תשובה/קהילת יעקב: אם הווי פחות מג' טפחים לאדמה כשר.

כ. כמה צה"פ הסמוכים זה לזה

(1) אהל יעקב (בשעה"ת שסג:ט): אם יש רק צה"פ סמוכים זה לזה בלי כתלים אינו נחשב כדעבדי אינשי

2) רק שלמה קלוגר: דנין כל צה"פ בפנ"ע ואז אין זה בעיה כהעירוב רק של צה"פ בלי כתלים ואין זה כדעבדי אינשי.

כא. צה"פ תוך ג' טפחים להמחיצות

- 1) בכור שור: תוס' עירובין מניחים כשם שלחי בצד רביעי של מבוי צריך להיות נוגע לכותל או בתוך ג' טפחים לכותל, ה"ה דבצה"פ הקנה מכאן צריך להיות תוך ג' טפחים להכותל.
- 2) נתיבות: אם שניהם אינם נוגעים לכותל הוי פסול, רק צריכים שאחד יהיה סמוך לכותל.
- 3) חזו"א: אין צריכין בכלל ע"פ הגמ'.
גרצ"ש: אין צריך לחשוש לבכור שור כי צה"פ הוי כמחיצה ולא כלחי שיש ענין היכר.

אם מחמירין שיהיה סמוך לכותל אז יש לחשוש שלא יהיה פירצות.

כד. קנה שיש ברחבו יותר מד' אמות

- האם יש עובי maximum?
- אינו יכול להיות יותר מדי רחב כי צריך להיות נבדל מהכותל ולא כותל בפנ"ע.
לחי יותר מד' אמות אינו לחי אלא כותל.
תיקון עירובין/מקור חיים: וכן לגבי קנה מכאן.
גרצ"ש: מקבל חומרא זאת כי יותר מד' אמות הוי structure ולא קנה מן הצד.

כה. עומ"ר על הפרוץ בעומד של צה"פ

- צריך עומד מרובה על הפרוץ, האם הצה"פ נחשב כעומד?
- 1) אבני נזר: אע"פ שהוי סתום אינו נחשב עומד. ולכן בצה"פ כל פירצה צריך להיות פחות מג' טפחים כדי לומר לבוד. זהו חומרא.
 - 2) מ"ב: זה אינו נכון ע"פ הריטב"א ורשב"א. הצה"פ נחשב כעומד.
- ביה"ל שסג"ו: מח' בית אפרים ובית שלמה אם צה"פ נחשב עמוד. אם צה"פ לא נחשב עומד, לכן אם בצד אחד יש פירצה של ד' והשאר הוי צה"פ אז נחשב פרוץ מרובה על העומד ופסול.

כו. צה"פ העומדת מאליה

- 1) מ"ב: צריך להיות סמוך עליו מבעוד יום וצריכין היכר כמו בלחי. משכנות יעקב: מחמירין וצה"פ העומד מאליו פסול, צריך סמוך עליו מבעוד יום.
- 2) גרצ"ש: זה רק לפי הפמ"ג שצה"פ רק מדרבנן ואז יש לו ענין של היכר. אבל לפי החזו"א שצה"פ הוי מדאורייתא והוא רק דין של מחיצה ואז אין צריכין סמוך עליו מבעוד יום, וכן אומר השפת אמת.

כז. עובי הלחי מן הצד

- מ"ב: תיקון עירובין- מהו הרוחב הפחות של הקנה מכאן? לגבי לחי אומרים כל שהו, אפילו כחוט הסרבלא. מרדכי: חוט הסרבלא הוי כאצבע. כאצבע כ in 1.
-חומרא הזאת רק כמו הבכור שור שדיני לחי שייכים גם לצה"פ.

כח. צה"פ על גבי מים או בית מפסיק

- 1) אחרונים: אינו צה"פ כי אינו כדעבדי אינשי כי צה"פ מהני רק כי היה יכול לשים דלת שם ואין שמים דלת ע"ג מים.
- 2) חת"ס: כשר כפנ"ע הצה"פ הוי כדעבדי אינשי.
ר' יוסף סלוטצקר: החת"ס נכון.

פרק ה- עירוב חצירות

א. גדר האיסור לטלטל בחצר

מן התורה אם הוי רה"י מותר, אבל מתקנת שלמה צריכין עירוב חצירות ובת קול הסכימה לו.

האיסור דרבנן של חצר רק כשהאנשים שם לשבת שאוסרים עליך. אבל אם יהודים גר שם אבל אינם שם לשבת, אינם אוסרים עליך.

- מה הדין להוציא מבית לבית אם אין חצר, כמו בבית סמוכין?
(1) באר היטב: מותר להוציא, התקנה רק אם יש חצר ביניהם.
(2) רוב פוסקים: זה נגד הגמ'.

יש להבין התקנה בב' אופנים:
א. החצר הוי רה"י נפרד של ראובן ושמעון
ב. החצר הוי רה"ר מדרבנן

תוס' יו"ט/אבני נזר: זה מח' רש"י ורמב"ם.
גמ': כלים ששבתה בחצר מותר לטלטלו בחצר.
למה אין זה ראייה שזה רה"י ואינו רה"ר?
האם זה רק כלים ששם מהתחלת השבת או אפילו כלים שנמצאים בחצר?
יש אומרים רק כלים ששבתים בחצר אבל כלים שנכנסו מבחוץ אסור להוציא בחצר, וי"א אפילו כלים שלא שבתים בחצר כי הוי רה"י אחר ולא רה"ר.
מ"ב: יש להחמיר, אבל אם מתחילת היום היו עליו בגדים, התוספת ירושלים אומר שמותר להוציא כי בטל לגופו. ולכן בבגדים יש להקל לפנות הבגדים בחצר כי אפשר שהוי רה"י וגם כי בגדים בטל לו ולכן לא נכנסו הבגדים לחצר כי היו עליו כשהוא נכנס לחצר ואז אין איסור הוצאה מרשות אפילו אם החצר נחשב כרה"ר.

ב. דריסת הרגל האוסרת

אם בקומה עליונה של בנין יש רק נכרים אז אין צריכים עירוב לקומה העליונה. ולגבי קומה תחתונה, אם המדריגות בתוך הקומות אז דריסת הרגל של העליונות אוסר על תחתנות, אם המדריגות מובדלים אז אין דריסת הרגל של העליונות אוסרת. אבל בכל מקום אין דריסת הרגל של התחתנות אוסר על עליונות. דריסת הרגל היינו שיש רשות ללכת שם לא רק לבקר משהו שם אלא סתם ללכת שם.
נודע ביהודה: ע"פ ריטב"א, דריסת הרגל אוסר רק בבנין דירה כי עליונות יכולים ללכת לבית דירה שלהם מהעירוב בלי ללכת בתוך רה"י.

ג. דירת עכו"ם

גמ': דירת עכו"ם כדירת בהמה.
הנכרים אינם אוסרים על הישראלים אא"כ יש ב' ישראלים שם.
ואם היה הישראל מוציא בלא"ה כי אינו שומר שבת אז העירוב אינו מועיל, ולכן צריכים לשכור מהם.

מעיקר הדין דירת עכו"ם כדירת בהמה ורק צריכים לשכור מהנכרים כדי שלא ילמד ממעשיו. אבל אם יש ב' יהודים אז לא חושש לשפיכות דמים ואז צריכים לשכור מהנכרי.
רש"י: כדי שלא ילמד ממעשיו, אבל אם ישכור מהנכרי עדיין יגור שם וילמד ממעשיו? כי הנכרי יחשוב שיש כישוף שבא היהודי כל ע"ש ואז היהודי לא יגור שם.
פשוטות של רש"י היא שצריך לשכור מהנכרי כל ע"ש.

ר' אהרן סולובייציק: היה מחמיר לשיטת רש"י.
רא"ש בשם מהר"ם: א"צ לשכור כל ע"ש ורש"י לא כוון לזה.

ד. שכירו ולקיטו

כיון דהכל תקנה דרבנן הלכה כדברי המיקל בעירוב.
ויש קולא שא"צ לשכור מהנכרי בעצמו אלא אפילו מאשתו אם הוא רשע.
וגם משכירו ולקיטו (זה פועל של הגוי) מותר.
A Super אין לו רשות להשתמש בהדירות והוא אינו שכירה ולקיטה.
ורק הוא שכירו ולקיטו לגבי החצר אבל לא להדירות של הגויים.

חכם צבי: כאשר יש democracy אין למושל העיר הרשות לשים חיילים בביתך ואז אינו כשכירו ולקיטתו
אג"מ: נהי דאין לראש העיר הרשות לשים חיילים בביתך אבל הם שכירו ולקיטו לגבי הרחובות כי אחראים
על הרחובות.

גרצ"ש: לכן שכירת רשות ממשל העיר רק לגבי הרחובות אבל לא להדירות.
אבל ברוב עירובין אין עושין כן.

קהילת יעקב: שכירו ולקיטו מהני כי: א. שליח הנכרי ב. הוא בעל הבית
מ"ב: שו"ת רמב"ן- אין לשכור לזמן הרבה אלא לזמן מועט.
אם יש אותו שכירו ולקיטו אבל הדיירין שונים אז אומרים שהוא בעל הבית. אם הוא שונה אבל הם דומים אז
אומרים שהוא רק שליח.
אם שניהם שונים אז יש בעיה וצריך לשכור עוד פעם.

יפה עינים: המלך מת ואז צריך לשכור עוד פעם.
כי הדיירים משנים כל הזמן.

רב צבי פסח פרנק: אבל אם מושל העיר צריך להמשיך מה שעשה המשל קמא, אז י"ל דבאמת אינו שונה,
אבל יש להחמיר.

ו. שכירת רשות

יכול לשכור מהנכרי אפילו בפחות משהו פרוטה כי לגזל עכו"ם אפילו פחות ש"פ נהרג על הגזל. אבל ליהודי
חלוני צריכים ש"פ.

שו"ע: ריב"ש- או שוכר דריסת הרגל שלהם להחצר.

ז. תפיסת יד

אג"מ: יש לבעל הבית של בנין דירה השליטה על כל הדירות כי הוא נותן מקרר ותנור לכל דירה. ולכן א"צ
עירוב הצירות בבניינים אלו.
גרי"ד: זה אינו נכון, כל הכח של בעל הבית הוא שיש לו הכח להוציא אותך מדירתך.

ח. דיני הפת

דוקא פת שמברכין עליו המוציא. ובדרך כלל משתמשים במצה. אבל ספרדים אומרים מזונות על מצה?
ברכות: פת הבא בקיסנין מותר לעירוב הצירות.
ובליל הסדר הספרדים אומרים המוציא על מצה.

קונין קופסא של מצה ונותן למי שזוכה בשביל כל הדיירין שדרין כאן עכשיו ושעתידין לדור כאן עד פסח הבא משום זכין לאדם שלא בפניו.

גמ': המצה צריכה להיות שלימה ולא פרוסה כי אם יש פרוסות עתיד לבא לידי מח'.

אם יש ב' חצרות סמוכין זה לזה, אז צריכים עירוב לשניהם. והמצה צריכה להיות בתוך העירוב. שיעור הלחם היא גרוגרת עד יח' גרוגרת שהן ו' כביצה. וקופסא אחד הוי יותר מו' ביצים. ואז לא צריכים גרוגרת לכל אחד ואחד.

פרק ו- נפרץ למקום האסור לו – ודיני קרפף וכרמלית

א. נפרץ למקום האסור לו

בכל עיר שיש לו פארק או בית הקברות (מקום שמקפידין שלא ילך שם) הוא נפרץ למקום האסור לו?
שו"ת דבר שמואל: א. אין בעיה כי הפרחים רק לשפר מראה העיר. ב. בתוך העיר יותר טוב.
מ"ב: הדין לא ברור.
חזו"א: דבר שמואל אינו נכון. אלא צריכים לעשות עירוב מסביב לבית הקברות כדי שלא יהיה נפרץ למקום האסור לו.
מ"ב: זה יותר גרוע כי עדיין יהיה כרמלית מדרבנן והמחיצות אינן מחיצות. ועכשיו אינו חלק מהעיר אלא מובדלת מהעיר.
גרצ"ש: לכתחילה לא יסמוך על דבר שמואל.
אם רוב העיר הוא יער אז אין ההיתר של הדבר שמואל.

חזו"א: מקום שאין בו שימוש אע"פ שאפשר ללכת שם, ג"כ נקרא קרפף.
ולכן בית הקברות אע"פ שיש בו דרכים עדיין נקרא קרפף כי אין שם תשמיש.

ב. פרוצה לים

מ"א: מהרי"ט – אם אין מחיצה ברוח רביעית של עיר, אם רוח רביעית הוי נהר אז בשעת הדחק יש לסמוך שלא ילך עם נעליו לתוך הנהר.
הגאון יעקב: אם יש ג' מחיצות, חיוב תיקון רוח רביעית משום: א. רק הוי רה"י מדרבנן עם תיקון ברוח רביעית. ב. הוי נפרץ למקום האסור לו וישכח ויציא לתוך רה"ר.
המהרי"ט סומך על צד שני ובנהר לא ישכח ויציא חוץ לרה"י.
חידושי הרי"מ: כדאי הוא המהרי"ט לסמוך עליו בשעת הדחק.
גרצ"ש: אבל פשטות הוא שהמהרי"ט רק ברוח רביעית.
רב קוק: מסתפק על דין של מהרי"ט.

עירובין צד: יש מח' ר"י ור"י לגבי תיקון ברוח רביעית שנפל בשבת. האם אומרים הואיל והותרה הותרה? רק אומרים זה אם הוי רה"י בהיתר טלטול והוי עכשיו רה"י באיסור טלטול. ר' יוסי – הואיל והותרה הותרה (משום דסובר רוח רביעית משום נפרץ למקום האסור לו) ר' יהודה – אסור (כי מדרבנן הני כרמלית).
גרצ"ש: ואז כיון דפוסקים כמו ר' יהודה אז רואים שהוי כרמלית ולא משום נפרץ למקום האסור לו. ולכן צ"ע במהרי"ט.

ג. דיני קרפף

אסור לטלטל בקרפף יותר מבית סאתים. אבל לא אסור בית סאתים כי חצר המשכן היה בית סאתים.

ד. דיני כרמלית

שו"ע: יש לו ד' על ד', שיעור מקום, ואין לו הרבה בנ"א.
בית אפרים: אפילו אם אין צריכים ס' רבוא, צריכים שיעור בנ"א להיות רה"ר.

מ"ב: ים הוי כרמלית. אבל אם יש מחיצות מסביב (precipitous drop), הוי רה"י. אבל רוב פעמים אין להים מחיצות כזה. המאירי אומר שהמחיצות של הים יותר רחבים אחד משני.

רמ"א שמה"ט: יש ב' דעות אם אפשר להיות מקום פטור בתוך כרמלית. דעה א' היא כן כמו ברה"ר. דעה א' היא לא כי כרמלית בעצם הוי מקום פטור וגזרו עליו, אז הגזירה הוי על הכל.

-זה ג"כ תלוי על מהו מקום פטור. אם הוי אי רשות אז יכול להיות בתוך כרמלית. אבל אם הוי רשות בנ"ע אז גזרו עליו כמו כרמלית.

יש סוג שני של כרמלית, קרפף (איזור שאינו הוקף לדירה) והוי בית סאתים (ע' על ע') הוי רה"י מדאורייתא, אבל מדרבנן הוי כרמלית.
מ"ב: אע"פ שזוה כרמלית שונה מכרמלית שיש לו שיעור מקום, מותר להוציא מאחד לשני. כי בלא"ה לא היו אומרים שזוה גם כרמלית.

מ"ב: יש לכרמלית הקולות של רה"י ורה"ר. אין לו חורין, תופסת רק עד י', כמו רה"ר.
שו"ע: אם יש גג הבולט אז מעל הגג הוי כרמלית.
מ"ב: גר"א אומר שהוי מקום פטור ולא כרמלית כי אין כרמלית מעל י'.
-השו"ע הבין אין כרמלית מעל י' שאויר הכרמלית רק תופסת עד י'. אבל הגר"א הבין ע"פ הירושלמי שאין כרמלית בשום מקום מעל י' טפחים מהאדמה.
ביה"ל: ע"פ תוס' תלוי על כמה הגג בולט. אם בולט ד' טפחים הוי כרמלית. אם בולט ג' הוי רה"י.
גרצ"ש: כי פחות מג' הוי ניכר, יותר מד' אינו ניכר. וזה משום דרק אומרים גוד אסיק מחיצתא במחיצה הניכרת.
אג"מ: אם הוי מקום המוקף מחיצות אז ממעל לו הוי רה"י. אבל אם הוי גג הבולט ד' אז ממעל לו הוי כרמלית ואז נפרץ למקום האסור לו והכל כרמלית.